

КОВТУНЕНКОКсенія Валеріївна
k.v.kovtunenka@mzeid.inд.е.н., професор, зав. кафедри,
Одеський національний
політехнічний університет**ЛИХАЩЕНКО**Катерина Олександрівна
Kateryna.lykhashchenko@mzeid.inстудентка, Одеський національний
політехнічний університет**БЄЛОБРОВ**Олександр Дмитрович
byelobrov98@gmail.comстудент, Одеський національний
політехнічний університет

УДК 656.078

ВАЛЮТНІ ПОСЛУГИ ПЕРЕДОВИХ БАНКІВ УКРАЇНИ ДЛЯ МОРЯКІВ**FOREIGN CURRENCY SERVICES OF ADVANCED BANKS OF UKRAINE FOR SEAMEN**DOI: [https://doi.org/10.37634/efp.2020.12\(1\).3](https://doi.org/10.37634/efp.2020.12(1).3)**KOVTURNENKO Kseniia Valeriiivna** – Doctor of Economics, Professor, Head of department, Odesa National Polytechnic University**LYKHASHCHENKO Kateryna Oleksandrivna** – student, Odesa National Polytechnic University**BIELOBROV Oleksandr Dmytrovych** – student, Odesa National Polytechnic University

Статтю присвячено аналізу валютних послуг передових банків України для моряків. Авторами проаналізовано валютні перекази різних банків України, банки, які надають послуги морякам, банки, які співпрацюють із кріюінговими компаніями. Умови валютних переказів із та в Україну й закордон, умови отримання валютних коштів згідно із законодавством України. Умови відкриття доларових та єврових рахунків у банках України, відкриття картових рахунків, обмеження у знятті валюти з рахунків українців. Показали статистику обсягів грошових переказів, переваги тарифних пакетів для моряків, можливі наслідки для клієнта у разі користування платіжними картками. Особливості кредитування моряків в Україні. Можливі наслідки для клієнта в разі користування споживчими кредитами.

* * *

Статья посвящена анализу валютных услуг передовых банков Украины для моряков. Авторами проанализированы валютные переводы различных банков Украины, банки, которые предоставляют услуги морякам и сотрудничают с крьюинговыми компаниями. Условия валютных переводов с и в Украину и за границу, условия получения валютных средств согласно законодательству Украины. Условия открытия долларовых и евровых счетов в банках Украины, открытие карточных счетов, ограничения при снятии валюты со счетов украинцев. Показали статистику объемов денежных переводов, преимущества тарифных пакетов для моряков, возможные последствия для клиента в случае использования платежных карт. Особенности кредитования моряков в Украине. Возможные последствия для клиента в случае пользования потребительским кредитом.

* * *

The paper is devoted to the analysis of currency services of the leading banks of Ukraine for seafarers. The authors analyzed currency transfers of various banks in Ukraine, banks that provide services to seafarers, banks that cooperate with crewing companies. Terms of currency transfers from and to Ukraine and abroad, conditions of receiving foreign currency funds in accordance with the legislation of Ukraine. Conditions for opening dollar and euro accounts in Ukrainian banks, opening card accounts, restrictions on withdrawing currency from Ukrainian accounts. Bank power of attorney is free of charge. Ability to withdraw cash abroad without commission. Convenient currency exchange, online payments in the Internet banking. Savings account with higher interest rates. They showed statistics on the volume of money transfers, the benefits of tariff packages for seafarers, the possible consequences for the client in the case of using payment cards. New banking accounts management philosophy that is developed for different needs of different clients: account with increased interest rate for the funds' remaining balance, pension account for people receiving pension or social allowances, account for sailors as well as current and salary accounts. Features of lending to seafarers in Ukraine. Possible consequences for the client in the case of using consumer loans. Each seafarer prepares a package of documents before departure and provides it through the crewing of his employer. One of the most important, first of all, for the sailor is a scan of bank account details. How and in which bank to open a dollar or euro account for a Ukrainian sailor, so that there is less commission and account conditions. We took four banks, the services of which are most often used by sailors.

Ключові слова: банк, кріюінгові компанії, грошові перекази, банківські кредити, обмеження, моряки, рахунок, валюта, пакет документів

Ключевые слова: банк, крьюинговые компании, денежные переводы, банковские кредиты, ограничения, моряки, счет, валюта, пакет документов

Keywords: bank, crewing companies, money transfers, bank loans, restrictions, sailors, account, currency, package of documents

ВСТУП

Кожен моряк перед відходом у рейс готує пакет документів і надає його через кріюінг свого робо-

давця. Одним із найбільш важливих, насамперед для самого моряка є скан реквізитів рахунку в банку.

Як і в якому банку відкрити доларовий або євро-вий рахунок українському моряку, щоби була менше

комісія й умови ведення рахунку? Ми взяли чотири банки, послугами яких найчастіше користуються моряки.

Загалом умови відкриття та користування рахунком схожі у всіх чотирьох фінансових установ. Але так звані «поблажки» для людей, які ввозять у свою країну валюту, – пропонують морякам тільки у двох банках.

Дослідженню валютних послуг банків України та світу були присвячені роботи таких вітчизняних та закордонних вчених: Н.І. Приходько, В.І. Воронов, А.В. Воронов, В.А. Лазарев, В.Г. Степанов, Н.О. Адвокатова, К.С. Нікітенко, С.С. Мацініна та ін.

МЕТА роботи – систематизація й дослідження валютних послуг передових банків України у системі кріюінгових компаній.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У процесі дослідження використано методи порівняльного аналізу, синтезу, узагальнення, індукції й дедукції. Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, законодавчі та нормативно-правові акти України і світу.

РЕЗУЛЬТАТИ

Найпопулярнішим і затребуваним серед моряків відповідно до їх відгуків є ПриватБанк. У цій фінансовій установі морякам пропонують відкривати картковий рахунок в іноземній валюті (яка необхідна).

«Це може бути «Карта для виплат» (в доларах або в євро) або карта «Універсальна Gold» (в доларах або в євро)», – розповіли в банку.

Так, за переказ зарплати від роботодавця на «Карту моряка» через SWIFT-платіж стягується комісія 0,5 % від загальної суми надходження. Коли моряк бере свою зарплату з даної карти, – гроші не знімаються. Якщо моряк відкрив «Карту Універсальну Gold», то комісія за перерахування становить 1 % від загальної суми. Вона не стягується тільки у разі зняття грошей.

У банку також уточнили, що комісію за переказ грошей на такий рахунок може оплатити компанія-відправник, але здебільшого цю опцію оплачують моряки.

У тому разі, якщо моряк захоче зняти зі свого рахунку всю зарплату у цьому банку, – йому необхідно за день-два до цього попередити відділення банку, яку суму й коли він планує зняти. Тобто його просять замовити цю суму. Обмежень у знятті грошей із рахунку немає жодних.

Наприклад, у 2014 р. згідно з постановою Національного банку України у всіх фінустановах були введені обмеження у знятті валюти з рахунків українців. В один день моряки знімали максимум по 300, а пізніше – по 600 дол у день, не дивлячись на те, що на їх рахунках могло лежати по 10–20 тис. дол.

У ПриватБанку відповіли, що спеціальних програм для клієнтів-моряків у них зараз немає. Попри те, що багато моряки користуються послугами цього банку, фінансова установа не зробила для них привілеїв і знижок.

Національний банк України створює можливості

для застосування безпаперових технологій на ринку фінансових послуг та розширенню кола учасників цього ринку, у касах яких може бути виданий переклад з-за кордону, повідомляє прес-служба НБУ.

Для цього Правління Національного банку внесло зміни до Правил здійснення переказів за межі України і в Україні фізичних осіб за поточними валютними неторговельними операціями та їх виплати в Україні.

По-перше, банкам і їх клієнтам (фізичним особам-резидентам) надається можливість застосовувати сучасні комунікаційні технології Paperless під час переказів іноземної валюти. Так, клієнти банків зможуть подавати електронні копії підтверджуючих документів для здійснення переказів іноземної валюти за межі України з поточних рахунків в іноземній валюті. А банки зможуть створювати електронні копії підтверджуючих документів, представлених фізичними особами для здійснення переказу в паперовій формі, для їх подальшого зберігання.

По-друге, фізичні особи отримують можливість за допомогою міжнародної платіжної системи ініціювати у гривні переказ в іноземній валюті за межі України, а також за рішенням відправника переказу, ініційований з-за кордону в іноземній валюті, отримати такий переказ в Україні у гривні (тобто у валюті, відмінній від валюти його ініціювання).

Зазначені зміни затверджені постановою Правління Національного банку України № 62 «Про затвердження Змін до Правил здійснення за межі України та в Україні переказів фізичних осіб за поточними валютними неторговельними операціями та їх виплати в Україні» від 07 червня 2018 р.

Статистика показує, що порівняно з 2016 р. у 2017 р. обсяг грошових переказів в Україну зменшився на 4,4 %.

Попри відносини з Росією, Україна веде найактивніший грошовий обмін саме з цією країною. Далі найбільше переказом у країну заходить зі США (у 2017 р. до України зайшло 370 млн дол.). Крім того, великі суми українці відправляють додому з Ізраїлю, Італії та Польщі.

На сьогодні українські моряки і їх роботодавці для переказу заробітної плати в Україні користуються банківською системою SWIFT.

Останнім часом труднощі у переказі грошей додому відчувають кримські моряки. Нагадаємо, що з 2014 р. система SWIFT на території Криму не працює. Відкривши доларовий або євровий рахунок у будь-якому банку на території Криму й надавши його судовласнику у разі підписання контракту, – моряка просять надати новий рахунок для переказу зарплати. Банки-кореспонденти відмовляють у переказі грошей на такі рахунки. Як варіант, моряки можуть поїхати на материкову територію України або Росії і відкрити там рахунок. Але все одно навіть після того, як гроші на рахунок надійдуть, – моряки натрапляють на труднощі у знятті їх із рахунку і вивезенні в Крим.

Згідно з чинною на сьогодні постановою Правління Нацбанку України від 3 листопада 2014 р. № 699, фізичним особам з окупованої території (в документі вона позначена як «територія вільної економічної зони «Крим») на материкову Україну й назад

заборонено провозити російські рублі в кількості більше ніж 10000 грн в еквіваленті.

Для гривень, доларів і євро «митну стелю» встановлено на рівні до 10000 євро на людину (цю суму можна перерахувати в еквіваленті на будь-яку іншу валюту, крім валюти РФ). Якщо ця сума вище, необхідно заповнити письмову декларацію.

У банку Райффайзен Банк Аваль моряки відкривають свої рахунки, але рідше. Валютний рахунок тут відкривають за 50 грн. Якщо моряк хоче відкрити картковий рахунок у валюті, за відкриття карти він заплатить 185 грн. Карта видається на 4 роки. За переказу грошей від компанії-роботодавця на картковий рахунок моряка банком комісія не стягується. Але коли моряк буде знімати зарплату зі свого рахунку, з нього візьмуть комісію в 1 % від суми, що знімається.

У тому разі, якщо в моряка відкритий доларовий некартковий рахунок, то у разі зняття грошей у відділенні банку з нього знімуть комісію 1,5 % від загальної суми. Але не менше 5 дол.

Під час зняття суми більше ніж 200 тис. грн (в еквіваленті) у моряка в даному банку запросять документи, що підтверджують джерело доходу (переказ від родичів, заробітна плата, продаж будинку тощо).

Суму понад 5 тис. дол. потрібно замовити в банку за добу.

У разі відкриття рахунку в банку «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК» моряки можуть порадувати спеціальною програмою. Дане фінансова установа пропонує послугу «Карта моряка». Вона популярна у портових містах, як уточнили в банку, і має деякі переваги для моряків.

Існує кілька класів «Карти моряка» і залежно від класу з власника картки щомісяця стягується комісія – від 5 до 20 грн.

Такий картковий рахунок можуть відкрити тільки моряки. Під час відкриття рахунку у банку попросять цивільний паспорт, ідентифікаційний код і паспорт моряка.

Картковий рахунок відкривається на 2 роки безкоштовно. Комісію стягують тільки за випуск пластикової карти – від 100 до 1600 грн (залежить від класу карти). Усі карти іменні й на її відкриття банку знадобитися від 5 до 10 робочих днів.

Якщо з даної карти в «рідних» банкоматах знімати гроші, то комісія складе 0,5 % від суми + 60 центів. Якщо гроші знімаються в банкоматі іншого банку – комісія буде 1,5 % від суми + 1 долар.

У банку «ПІВДЕННИЙ» про моряків також подбали. Для них діє спеціальний тарифний пакет «Карта моряка».

Під час відкриття такого рахунку моряку необхідно надати: цивільний паспорт та ідентифікаційний код, посвідчення моряка або його копію, і довідку з кріюінгу.

Після надання необхідних документів моряку безкоштовно видають платіжну «карту моряка», конвертація валют у розрахунках карткою буде здійснюватися безкоштовно. Внутрішньобанківська довіреність до рахунку моряка також буде безкоштовною.

Переваги тарифних пакетів для моряків:

– Можливість безкоштовного оформлення платіж-

ної картки.

– Платіжні картки VISA/Mastercard (на вибір), оснащені чипом і безконтактним носієм. Безпечні розрахунки з [Apple Pay](#), [Google Pay](#).

– SMS-повідомлення про рух коштів із послугою Mobi-Card.

– Без сплати комісії за конвертацію.

– Зняття готівки в банкоматах і терміналах банку – безкоштовно.

– Оформлення банківської довіреності – безкоштовно.

– Можливість зняття готівки за кордоном без комісії – 1 операція на календарний місяць.

– Зручний обмін валюти, оплата платежів онлайн в інтернет-банкінгу – підключення безкоштовно.

– **Ощадний рахунок** із підвищеними процентами.

– Оформлення додаткових карток – за бажанням.

– Додаткові послуги (страхування, сервіси в аеропорту).

Можливі наслідки для клієнта у разі користування платіжними картками:

• Під час оформлення та обслуговування пакетів послуг із відкриттям поточних рахунків із використанням електронних платіжних засобів – платіжних карток, здійсненні платіжних операцій із картками для списання або зарахування коштів можуть виникати комісії як із боку банку-емітента картки, так і з боку інших банків з урахуванням витрат, пов'язаних із тарифами інших банківських установ України.

• У разі невиконання клієнтом обов'язків за Договором комплексного банківського обслуговування фізичних осіб та/або додатків до нього призупинити розрахунки за карткою (заблокувати) та/або визнати її недійсною до моменту усунення зазначених порушень, а також вимагати дострокового виконання боргових зобов'язань загалом або у визначеній банком частці, зокрема через договірне списання сум повернення заборгованості за рахунок коштів на інших рахунках клієнта в банку, а також передати інформацію про заборгованість до кредитного бюро / Кредитного реєстру Національного банку України стосовно негативної кредитної історії, що може враховуватися банком під час прийняття рішення відносно надання кредиту в майбутньому, звернутись до судових органів у порядку, визначеному законодавством України.

• Ризик шахрайства, пов'язаного з несанкціонованим використанням даних картки або клієнта.

• Ризик, пов'язаний із небезпечними розрахунками карткою в мережі Інтернет.

• Ризик, пов'язаний із невиконанням правил користування банкоматом.

Банку забороняється вимагати від клієнта придбання будь-яких товарів чи послуг у банку або спорідненої чи пов'язаної з ним особи як обов'язкову умову надання цих послуг (крім надання пакета банківських послуг).

Банк не має права вносити зміни до укладених із клієнтами договорів в односторонньому порядку, якщо інше не встановлено договором або законом.

Пакет документів для відкриття Пакетів Послуг:

– паспорт громадянина України;

- довідка про присвоєння реєстраційного номера облікової картки платника податків (ПН);
- паспорт моряка (або інший документ, який підтверджує відношення до судноплавної галузі).

Особливості кредитування моряків в Україні

Пропозиція надається морякам із загальним плавстажем від 6-ти місяців, які отримують дохід за контрактом на свій рахунок або на рахунок члена сім'ї або родича, відкритий у банку України відповідно до програми кредитування «Моряки».

Вік позичальника – від 21 років. Максимальний вік позичальника на момент повного повернення кредиту – 65 років.

Позичальник має право в будь-який час повністю або частково достроково повернути споживчий кредит, зокрема шляхом збільшення суми періодичних платежів, без будь-якої додаткової плати, пов'язаної з достроковим поверненням. Позичальник у разі дострокового повернення споживчого кредиту сплачує кредитором відсотки за користування кредитом і вартість усіх послуг, пов'язаних з обслуговуванням і погашенням кредиту за період фактичного користування кредитом.

Клієнт має право відмовитися від Заяви-договору про надання послуг (якщо це передбачено чинним законодавством України) і достроково розірвати цей Договір і закрити рахунки на підставі письмової заяви (крім випадків, коли дострокове закриття рахунків / відмова / розірвання договору заборонено чинним законодавством), за умови відсутності заборгованості перед Банком, що діють Заяв-договорів / договорів і повернення на вимогу Банку всіх платіжних карт, зокрема оформлених довіреним особам Клієнта. Цей Договір вважається розірваним у день закриття всіх рахунків і повного виконання зобов'язань за цим Договором.

Позичальник має право упродовж 14 (Чотирнадцяти) календарних днів із дня укладення кредитного договору відмовитися від кредитного договору без пояснення причин на підставі письмової заяви у порядку, передбаченому ст. 15 Закону України «Про споживче кредитування». Водночас Позичальник не має права відмовитися від кредитного договору в разі, якщо на момент відмови позичальника від кредитного договору відбулося придбання робіт (послуг), передбачених умовами кредитного договору.

Документи для оформлення:

- паспорт громадянина України (позичальника й чоловіка/дружини/поручителя);
- ідентифікаційний номер платника податків (позичальника й чоловіка / дружини / поручителя);
- свідоцтво про шлюб / розлучення (за наявності);
- посвідчення / паспорт моряка і/або Послужна книга позичальника;
- останній підписаний контракт;
- виписка про отримання доходу за контрактом із рахунку в банку України за останні 12 місяців;
- для поручителів – документ, що підтверджує отримання доходів (за наявності).

Можливі наслідки для клієнта у разі користування споживчими кредитами:

- Висновок і обслуговування за договором про

надання споживчого кредиту згідно з певними програмами кредитування вимагає сплати позичальником послуг банку і/або третіх осіб.

- Ризик несвоєчасного виконання зобов'язань за договором про надання споживчого кредиту в разі неналежного ознайомлення клієнта з умовами / документами перед укладенням кредитного договору та / або за договором іпотеки (застави, поруки).

- Ризик шахрайства, пов'язаного з несанкціонованим використанням ідентифікаційних документів / даних клієнта.

- У разі порушення позичальником умов кредитного договору позичальник сплачує неустойку (штраф, пеню).

- У певних кредитних договорах та/або договором іпотеки (застави, поруки) випадках банк має право: вимагати дострокового погашення платежів за кредитом та відшкодування збитків, завданих йому порушенням зобов'язання, звернути стягнення на передане в іпотеку житло, майнові права на нього або інше нерухоме/рухоме майно відповідно до законодавства України, а в разі недостатності коштів, отриманих від реалізації переданого в іпотеку (заставу) майна для погашення вимоги за договором про надання споживчого кредиту, на особисте майно клієнта може бути звернено стягнення для погашення кредиту; звернутися до судових органів у порядку, визначеному законодавством України.

Банк має право передати інформацію про заборгованість у кредитне бюро / Кредитний реєстр Національного банку України, зокрема стосовно негативної кредитної історії, яка може враховуватися банком у прийнятті рішення про надання кредиту в майбутньому.

Валютні ризики: покупка-продаж валюти для виконання зобов'язань за кредитним договором здійснюється за ініціативою банку виключно під час довірчого списання коштів із рахунків клієнта. Під час купівлі-продажу валюти банк застосовує поточний ринковий курс на дату покупки-продажу валюти, водночас комісія банку у разі купівлі/продажу іноземної валюти за гривні стягується відповідно до тарифів банку.

Банку забороняється вимагати від клієнта придбання будь-яких товарів або послуг у банку, а також спорідненої чи пов'язаної з ним особи як обов'язкову умову надання цих послуг (крім надання пакету банківських послуг).

Банк не має права вносити зміни до укладених із клієнтами договору в односторонньому порядку, якщо інше не встановлено договором або законом.

ВИСНОВКИ

Грамотна організація валютних переказів в Україні та закордон – важлива складова успішного кріюінгового бізнесу. Останнім часом у системі грошово-кредитного регулювання важливе місце посідає валютна складова. Коли ми говоримо про валютну стабільність у зв'язку зі стабільністю національної грошової одиниці, то насамперед мають чітко знати обсяги іноземної валюти на руках у населення та мотиви її збереження. Курс гривні до долара США хоча до останнього часу й не визначався як інстру-

мент грошово-кредитної політики, але фактично ним став уже давно. А тому не варто в довгостроковому періоді шукати відповіді на запитання: має він зростати чи знижуватися? У його динаміці є власні закономірності, які НБУ здатен оперативно враховувати і формувати необхідні межі коливань. Але державі варто надавати морякам вигідні валютні послуги. Моряки привозять в Україну приблизно 50 % усієї валюти, за рахунок якої країна тримає курс на одному рівні. Якщо Україна посилить контроль за валютним регулюванням кривігів, то втратить велику частку валютних надходжень.

Список використаних джерел

1. Банківська енциклопедія / під ред. А.М. Мороза. К.: Ельтон, 1993 р.
2. Комерційні банки в Україні. К.: Вища школа, 1990. 62 с.
3. Мороз А. Основи банківської справи, К.: Лібра, 1994 р.
4. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 р. *Законодавчі й нормативні акти з банківської діяльності*. 2001.
5. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затверджена постановою Правління НБУ № 368 від 28.08. 2001 р.
6. Положення НБУ «Про кредитування» Затверджено постановою Правління НБУ № 246 від 28 вересня 1995 р. *Податки та бухгалтерський облік*. 2000. № 59. ст. 715.
7. Про затвердження Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими опера-

ціями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12#n46>

8. Василюк О. В. Банківські операції. К. 2002. 255 с.

9. Основи лізингу / В.І. Мітенко та ін. *Серія «Бібліотека банкіра»*. К.: Т-во «Знання», КОО, 1997. 138 с.

References

1. Banking encyclopedia / ed. A.M. Moroz. Kyiv: Elton, 1993. (in Ukrainian).
2. Commercial banks in Ukraine. Directory. Kyiv: Higher school, 1990. 62 p. (in Ukrainian).
3. Moroz A. Fundamentals of banking, Kyiv: Libra, 1994. (in Ukrainian).
4. Law of Ukraine «On Banks and Banking» of December 7, 2000. *Legislative and regulatory acts on banking*. 2001. (in Ukrainian).
5. Instruction on the procedure for regulating the activities of banks in Ukraine, approved by the resolution of the Board of the NBU № 368 of 28.08.2001 (in Ukrainian).
6. Regulations of the NBU «On Lending» Approved by the Resolution of the Board of the NBU № 246 of September 28, 1995. *Taxes and Accounting*. 2000. № 59. art. 715. (in Ukrainian).
7. On approval the Regulations on the procedure for forming and using the reserve for compensation of possible losses on credit operations of banks. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12#n46> (in Ukrainian).
8. Vasiurenko O.V. Banking operations. Kyiv, 2002. 255 p. (in Ukrainian).
9. Basics of leasing / V.I. Mitenko, et.al. *Series «Banker's Library»*. Kyiv: TV «Knowledge», KOO, 1997. 138 p. (in Ukrainian).